

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ ЗІ СПРИЙНЯТТЯМ КОЛЬОРІВ ОСІБ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

А.С. Леонова

Херсонський державний університет, aliska.leonova68@gmail.com

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор І. С. Попович

Вступ. Ми рідко замислюємось над значенням кольору у нашому житті. Звичка бачити небо блакитним, траву зеленою настільки сильна, що ми не можемо уявити інших поєднань. Кольори – це невід’ємна частина нашого життя. Життя яскраве, коли воно наповнене фарбами, кольорами та відтінками. У сучасному стрімкому, урбанізованому світі з величезним потоком інформації рівень самогубств та депресії є критичним, спостерігається загострення соціальних суперечностей, спричинених індивідуальними психоемоційними розладами, перманентне домінування екзистенційної тривожності [5]. Колір впливає на людину, на її підсвідомість, успіх, настрій, поведінку. За кольоровими уподобаннями можна визначити темперамент, характер та психоемоційний стан особистості.

У статті розглянуто дослідження взаємозв’язку акцентуацій характеру зі сприйняттям кольорів осіб підліткового віку. Тема є актуальною адже підлітковий вік є нестабільним періодом в житті особистості, а акцентуації характеру це надмірне вираження певних рис характеру та їх поєднань, що є крайнім варіантом психічної норми, що межує з психопатією. Акцентуація характеру відрізняється від психопатії відсутністю однозначного прояву тріади рис, властивих психопатії: стійкість характеру в часі, сукупність його проявів у всіх ситуаціях соціальної дезадаптації. Саме тому нам необхідно дослідити взаємозв’язок акцентуацій характеру зі сприйняттям кольорів осіб підліткового віку.

Виклад основного матеріалу. Підлітковий вік є одним з основних етапів формування якісних змін у Я-концепції, оскільки саме в цей період інтенсивно формується і оптимально розвивається самосвідомість і самооцінка. У

підлітковому віці індивід розробляє власну систему стандартів оцінки та самооцінки, розвиває здатність до особистісної рефлексії. Підлітки схильні до міркувань та монологів, але почасти є мовчазними. Вони часто є категоричними, висловлюючи свої почуття, або, навпаки, намагаючись уникнути внутрішньої боротьби і тривоги, спричиненої прихильністю до батьків, підліток виливає свої почуття в лютій ненависті [1 с. 22].

Найважливішим новоутворенням підліткового віку є формування самосвідомості. Самосвідомість підлітків характеризується насамперед почуттям дорослості. Підлітки суб'єктивно пов'язують дорослішання не стільки з наслідуванням, скільки з приналежністю до світу дорослих. Підліток намагається зайняти місце дорослого в системі реальних відносин між людьми, тому для нього важливі і мужність, і одяг, перш за все у зв'язку з цією соціальною позицією.

У підлітка ще немає об'єктивного дорослого віку. Суб'єктивно це:

1. В емансипації від батьків, підлітки вимагають суверенітету, незалежності, поваги до своїх таємниць. Існують «сфери впливу» батьків та однолітків. Що стосується стилю одягу, зачіски, часу на повернення додому, відпочинку, вирішення шкільних та фінансових проблем, підлітки більше орієнтовані не на батьків, а на однолітків. Однак у їх ставленні до фундаментальних аспектів соціального життя головним все-таки залишається вплив батьків.

2. У новому ставленні до навчання. У підлітків розвивається прагнення до самоосвіти, і часто це не пов'язано з навчанням у школі. Багато хто стає байдужим до оцінок. Іноді існує різниця між інтелектуальними здібностями та успіхом у школі: можливості високі, а успіх низький.

3. У романтичних стосунках з однолітками протилежної статі. Тут важливий не стільки факт співчуття, скільки форма стосунків, запозичена у дорослих (побачення, розваги тощо).

4. На вигляд та манеру одягатися. Підлітки прагнуть визнання своєї незалежності, рівності з дорослими, хоча для цього немає реальних передумов—

і фізичних, і інтелектуальних, і соціальних. Тільки в спеціально організованих заходах можна створити ситуації, коли стосунки з дорослими (та однолітками також) відповідали б вимогам та потребам підлітків. Провідною діяльністю в цей період є інтимне та особисте спілкування [2, с. 13].

Ми розглянули основні характеристики підліткового віку, тепер необхідно розглянути взаємозв'язок акцентуацій характеру зі сприйняттям кольорів осіб підліткового віку.

Все життя нас супроводжує колір. З народження кожного з нас оточують кольори, що впливають на організм, нервову систему та психіку. Колір впливає на нас: він приваблює нас, змушує робити покупки та викликає різноманітні емоції. Крім того, колір впливає на організм людини в наступних аспектах: психологічному, фізіологічному, емоційному та оптичному. Колір як енергія необхідний для підтримки тону центральної нервової системи. Колір має певні терапевтичні аспекти [4, с. 41].

Психологи давно помітили, що колір має неоднозначний вплив на людей: їх поведінку, стосунки, настрій, навчання та місце в колективі. Вплив кольору однаковий для всіх, незалежно від статусу, віку та рівня інтелекту. Відповідно до того, яким кольорам ми віддаємо перевагу, а яких уникаємо, з якими кольорами пов'язуємо певні почуття, емоції. Вибір переважаючого (улюбленого) кольору людини визначається його характером, а також залежить від соціального чинника.

Емпіричні спостереження показують, що в різних кольорових просторах людина «мислить» по-різному: вплив кольору може або заважати, або сприяти вирішенню проблеми [4, с. 42].

Як ми вже бачили, кольори можуть зробити все, що завгодно. І ми можемо зробити все з їх допомогою. Спочатку потрібно визначитися – з чим хочемо працювати, потім вибрати колір, який може вплинути на досягнення бажаного результату. Існує багато можливостей використання кольору. Колір приносить нам не тільки інформацію, а й багато можливостей розвиватися та досягти бажаного.

Поняття «акцентуація» близьке до поняття «розлад особистості». Головна відмінність полягає в тому, що три основні характеристики розладу особистості (вплив на всі сфери людського життя, стабільність у часі, соціальна дезадаптація) ніколи не присутні в акцентуації одночасно.

Акцентуації можуть бути найбільш вираженими лише впродовж певного періоду життя людини (наприклад, підліткового віку) і зазвичай згладжуються з часом, тоді як розлади особистості характеризуються появою в ранньому віці та стабільністю або посиленням проявів протягом усього життя (стабільність у часі). Акцентуації можуть взагалі не призвести до соціальної дезадаптації або призвести до неї лише на короткий час, водночас розлади особистості перешкоджають такій адаптації постійно (соціальна дезадаптація).

Хоча це зазвичай не наголошується, можна побачити, що поняття «акцентуація» визначається через поняття «розлад особистості» («психопатія»), і знову ж таки стосовно нього. З висловлювань А. Личка про різницю між акцентуаціями та розладами особистості можна зробити висновок, що вони подібні у всьому іншому [4, с. 63].

А. Є. Личко розробив свою концепцію та методи діагностики виключно для роботи з підлітками, саме тому іноді можна зустріти твердження інших авторів про те, що поняття акцентуації застосовується лише до підліткового віку. Однак він сам не обмежує сферу застосування цієї концепції, а говорить лише про сферу своїх теоретичних і практичних розробок [4, с. 52].

Д. Косенко запропонував більш складний погляд на цю проблему. Він відзначив подвійний вплив кольору на особу підліткового віку. Перш за все, це фізичний вплив, при якому око захоплюється красою кольору або, навпаки, найбільше дратується. Це враження поверхневе і швидко забувається, коли йдеться про знайомі предмети [3, с. 84].

Дослідивши теоретичні основи впливу кольору на акцентуації характеру зі сприйняттям кольорів осіб підліткового віку, можемо зробити такі узагальнення, що підлітковий вік є вкрай вразливим, так як кольори

переслідують нас всюди (дома, на вулиці, у навчальному закладі) вони і можуть визивати різні емоції у підлітка, а також і відчуття.

Висновки. Як вже і було зазначено підлітковий вік є вкрай тендітним і будь-що, може вплинути на стан підлітка, так як колір супроводжує нас всюди питання взаємозв'язку акцентуацій характеру зі сприйняттям кольорів осіб підліткового віку є досить актуальним, необхідно організувати і провести чимало досліджень в цьому напрямку, адже акцентуації можуть бути найбільш вираженими лише впродовж певного періоду життя людини (наприклад, підліткового віку), саме тому в цей період підлітку необхідна допомога.

Література:

1. Бажин Е.Ф., Эткінд А.М. Цветовой тест отношений (ЦТО). Методические рекомендации. Л., 1995. 18 с.
2. Базима Б.А., Густяков Н.А. О цветовом выборе как индикаторе эмоциональных состояний в процессе решения малых творческих задач. *Вестник ХГУ*. Харьков, 1998. с. 22-25.
3. Косенко Д.Ю. Проблема відповідності форми та кольору. *Психологія: Міжвідомчий науково-технічний збірник*. Випуск 6. Відп. редактор М. І. Яковлев. К.: Віпол, 2017. с. 162-166.
4. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. Санкт-Петербург: Речь, 2009. 256 с.
5. Popovych, I., Kononenko, O., Kononenko, A., Stynska, V., Kravets, N., Piletska, L., Blynova, O. Research of the Relationship between Existential Anxiety and the Sense of Personality's Existence. *Revista Inclusiones*, 7 (Especial), 2020. P. 41-59.